

*държавната власт, от друга се започва усиленото разпадане на тогавашното дребно-патриархално производство, пригодено прѣко за задоволяване предимно нуждитѣ на семейството. По този начинъ държавата се отдалечаваше отъ „народа“ и „народътъ“ отъ държавата. Този процесъ не бѣ забележенъ отъ „капитанитѣ“, които продължаваха да се хранятъ съ илюзии за миналата хармония между „народа“ и държавата. Животътъ си течеше и все повече изостряше тѣзи две направления. „Матроситѣ“ виждаха това и си казаха: нѣма нищо общо между „народа“ и държавата. Обаче, едновременно съ пропадането на старото дребно производство и разпределение на тогавашното патриархално стопанство, което мѣреше, преди всичко, прѣкото удовлетворение на нуждитѣ на семейството, се почва процесътъ на модернизирането, приспособяването на разпадащото се дребно стопанство къмъ нуждитѣ на пазаря, събразяването му съ нуждитѣ на капиталистическото производство, и по този начинъ преминаването му въ модерно дребно производство. Това модернизирано дребно производство почва да господствува въ нашия животъ въ началото на 900-тѣ години, когато именно и идеологията на „матроситѣ“ доби окончателно господство въ Съюза. Именно тази тенденция на производството схващаха матроситѣ, на тази тенденция въ българската действителностъ тѣ ставаха изразители. Обаче, тази тенденция за модернизиране не изискваше „чиста наука“, а — **икономически и политически знания**. „Народътъ“ трѣбваше да знае, какъ да преобразува своя **икономически животъ** и да познава своитѣ **граждански и политически права**, за да може чрезъ тѣхнато упражняване да си помогне за икономическия напредѣкъ на стопанството си. Тукъ се крие ключътъ за обяснение историческия фактъ — **защо „народътъ“ се интересува така живо отъ политко-икономическитѣ знания**, „Матроситѣ“ разбраха това отъ собствения си практически опитъ, отъ своето съприкосновение съ „народа“. Тѣ се само приспособиха къмъ тази тенденция, която имаше историческо преимущество надъ оная, изъ която произхождаха възгледитѣ на „капитанитѣ“ — именно, идиличнитѣ отношения на стара България между „народа“ и държавата. И именно, защото „матроситѣ“ можаха да се приспособятъ къмъ тази тенденция, тѣ имаха надмощие въ Съюза.*

„Капитанитѣ“, напротивъ, сж изразители, идеолози на патриархалния дребно-стопански животъ на нашата страна; за тѣхъ противоречие между държавата и „народа“ не може да има. И ако въ споменатото време държавата дожаждаше въ сблъсъкъ съ интереситѣ на „народа“, това произлиза отъ невежеството на „народа“ и на държавниците. За „капитанитѣ“, като за хора, които живѣеха съ илюзии за минилата патриархална хармония, всѣки разгромъ, всѣки конфликтъ, всѣко противоречие и разномислие бѣ ужасно. Тѣ не можеха по никой начинъ да си допуснатъ проповѣди, просвѣта, които да сж въ разрѣзъ съ тѣхнитѣ идилични представи за миналата хармония въ живота. Така тѣ просто неумолимо логически дойдоха до чистата просвѣта, която не изостря противоречията, а може „да весели сърдцето и облагороди характера“, т. е. да забули общественитѣ проти-